

בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב—יפו
בפני השופט מ' טלגם

המ' (ת"א) 3728/85
ת"א (ת"א) 1182/85

המבקשת : שושנה עוזרי
נגד
המשיבה : עליזה האופט

חוזים — קיום בתום לב ובהגינות.

המשיבה מכרה למבקשת עסק של מספרת נשים ופתחה עסק משלה במרחק של כ-50 מטר. בעסק החדש מספרת המשיבה לקוחות מהעסק שמכרה. המבקשת פנתה לבית המשפט בבקשה למתן צו מניעה זמני האוסר על המשיבה לפנות ללקוחות או ליתן שירותי ספרות בעצמה אי ע"י אחרים במספרה בה היא עוסקת בספרות.

בית-המשפט נענה לבקשה ופסק :

1. ענין זה אינו נוגע להגבלת חופש העיסוק אלא לקיומו של חוזה בתום לב.
2. משמעותה של מכירת מוגיטין היא שהמוכר יאפשר לקונה ליהנות מהלקוחות הרגילים לסחור עם המוכר.
3. אדם שמכר נכס או השכירו אינו רשאי לסחר הנכס שנמכר או למגוע בהנאת הקונה.
4. אם אדם מוכר את עסקו על המוגיטין גם אם אינו קובע שום תנאי של אי התחרות, ולמחרת היום בא ללקוחות ומעבירם לעצמו ובכך שם לאל את כל מכירת המוגיטין, הרי שהדבר הוא בלתי הוגן. על צד לחוזה לפעול בהגינות ובתום לב בביצוע החוזה.
5. התחייבותו של המוכר לנהוג בהגינות מחוזקת מכח חוק החוזים (חלק כללי).

אזכורים :

פסקי-דין של בית-המשפט העליון :

- [1] ע"א 238/73 שרעבי נ' חמצני, פ"ד כג (1) 85.
- [2] ע"א 769/74 טרומאסבטט נ' זכאי, פ"ד ל (1) 793.
- [3] ע"א 276/69 הילקוביץ ואח' נ' אלזיס (ישראל) בע"מ, פ"ד כד (1) 85.

חקיקה ישראלית:

- [4] חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג—1973, ס' 39.

פסיקה אמריקנית:

- [5] *Falstaff Beer, Inc. v. Commissioner of Internal Revenue* 322 Fed. Rep. 2d 744, 747 (1963).

ט ע נ ו :

למבקשת : עו"ד משה י' קמר
למשיבה : עו"ד אהוד שטיין

ה ת ל ט ה

1. זוהי בקשה לצו מניעה זמני שיאסור על המשיבה לפנות ללקוחות או ליתן שירותי ספרות בעצמה או ע"י אחרים במספרה בה היא עוסקת בספרות, ברמת יצחק, רמת גן, רח' ירושלים 37.
- העילה לבקשת הצו היא, שהמשיבה מכרה למבקשת עסק של מספרת נשים, ברח' עזריאל 47, המצוי כ-50 מ' בלבד מהמספרה הנוכחית, ועתה היא מספרת במקום החדש לקוחות מהעסק שמכרה, אמת, שהעסק הנוכחי אינו בחנות אלא בדירה, אבל המבקשת הוכיחה לשביעות רצוני שמספר ניכר מלקוחות המספרה שבעבר באות לדירה ומקבלות שם טיפולי מספרה.
2. הצדדים נתלים בהלכות שנפסקו בענין הגבלת חופש העיסוק, אך ב"כ המשיבה מצביע על כך שבחזוה שנערך בין הצדדים אין שום התחייבות שלא לעסוק בעסק מתחרה. החזוה נקשר בע"פ, ולא היו בו התחייבויות כתובות כלל. כעת טוענת המשיבה, שלא זו בלבד שלא התחייבה שלא להתחרות, אלא בפירוש אמרה למבקשת, כשמכרה את המספרה, שהיא מעוניינת לשמור על קשר עם המקצוע ועם חוג מלקוחותיה, ולחוג זה תיתן שירותי ספרות בדירה זו, השייכת לה: „כאשר המבקשת שמעה על תוכניותי לא רק שלא התנגדה, אלא אף הסכימה לכך ואיחלה לי, שיהיה לך לבריאות, ואני מצטטת מדבריה“ (תצהירה מיום 17.4.85).
- העידו עדים ונחקרו הצדדים, מאחר שהיה בכוונתי לשמוע את העדויות ולפסוק בתיק העיקרי, אלא שלא איסתייעה מילתא; שמעתי כבר כל העדים שהיה צריך לשמוע לגבי התיק העיקרי, ורק עד אחד — בעלה של המשיבה, שמסר עדותו בתצהיר, נדרש ע"י ב"כ המבקשת דווקא להקירה על הצהירה. הנה כך, נבצר ממני להשלים וליתן פס"ד בתיק העיקרי, ואני אנוס לפסוק בענין הצו הזמני, מאחר שהבעל עבר ניתוח לב פתוח זה לא מכבר, ומאחר שהפגרה בפתח, תתעכב ההכרעה בתיק העיקרי מס' חודשים. אי לכך, עלי לתת הכרעתי כרגע ביחס לצו הזמני, ואני נותן צו כזה, כפי שאנסחנו להלן.
3. הענין שבדיון בפני אינו נוגע להגבלת חופש העיסוק כלל ועיקר, אלא לקיומו של חוזה בתום-לב. ב"כ המשיבה סומך על פסה"ד שניתן בענין ע"א 238/73 שרעבי נ' חמצני [1], וביחוד על פסה"ד ב"ע"א 769/74 טרומאסבטט נ' זכאי [2], והוא מתכוון להראות שפסה"ד רק נתנו תוקף להתחייבות של המוכר, אם היתה התחייבות מפורשת כזו; וגם לגבי התחייבות כזו — שקלו אותה בזהירות במאזנים, ובלבד שההגבלות שקיבל על עצמו המוכר סבירות והוגנות, ומבחינת טובת הציבור גם יחד" (כציטטה שהביא שם כב' השופט בייסקי בענין טרומאסבטט).
- חוששני שאין בכך כדי להושיע, מאז הוחק חוק החוזים (חלק כללי) [4] על סעיף 39 שבו, נראה שכיום התחייבותו של המוכר, שהיתה מובנת מאליה, מחוזקת מכוח החוק. לפני החוק אמר השופט קיסטר בענין ע"א 276/69 הילקוביץ נ' אלויס (ישראל) בו"מ [3], בעמ' 90:

„עקב התפתחות חיי המסחר רואים גם במוניטין של עסק נכס השווה כסף,

שאותו ניתן למכור, ומשמעותה של מכירת מוניטין היא שהמוכר יאפשר לקונה להינות מן הלקוחות הרגילים לסחור עם המוכר".

להלן הוא אומר —

"ומכאן נובע גם הכלל שאדם שמכר נכס או השכירו אינו רשאי לסחור הנכס שנמכר... או לפגוע בהנאת הקונה, שהצדדים התכוונו להקנות לו".
ובתוך כך אומר השופט קיסטר:
"כאן מתעוררת שאלה נוספת: מהו הדין כשאדם מוכר עסקו על המוניטין ואינו קובע שום תנאי של אי-התחרות. האם יוכל המוכר למחרת היום לבוא ללקוחות ולהעבירם לעצמו ובדרך זו לשים לאל את כל מכירת המוניטין; ברור שהדבר בלתי הוגן. הדין מכיר בחיובו של צד לחוזה לפעול בהגינות ובתום-לב בביצוע החוזה".

ודברים אלה נאמרו בטרם היות סעיף 39 לחוק החוזים [4], ועל אחת כמה — היום. כל האסמכתאות המלומדות שהביא ב"כ המבקשת מהדין האמריקאי, שעצם מכירת המוניטין טומנת בחובה התחייבות מכללא של המוכר שלא להתחרות עם הקונה באופן שיפגע בהכנסותיו מהעסק, כלולות באותו ביטוי קצר שהעלה השופט קיסטר במילים "ברור שהדבר בלתי הוגן" — ביטוי שהחוק נתן לו אח"כ לבוש מחייב. באופן זה ההלכה שנפסקה בענין Falstaff Beer, Inc. v. Commissioner of Internal Revenue [5] ושצוטטה לעיל נוהגת גם בישראל מכוח הוראת סעיף 39 של חוק החוזים (חלק כללי) [4].

הצדדים ציינו במפורש (בקבלות ת/2 ת/3) תשלום עבור מוניטין והמשיבה טורחת לשכנעני כאילו, למרות זאת, הוסכם במפורש שחלק מהלקוחות יישאר אצלה, לטיפול. מאחר שזו פגיעה ברורה בנכס שעבורו שולם, ומאחר שגם במספרה כבכל עסק שנמכר, מוניטין מתבטא בקהל לקוחותיה, צריכה לבוא מידה נכבדה של שכנוע, ורצוי ביותר שתהא ראייה של ממש ובכתב, לכך שהוסכם לגרוע מהנכס שנמכר ועד לאינו מידה. הראיות שבאו עד עכשיו בתיק לא שכנעוני בכך ובוודאי יש מידה גדושה של ראיות שלפיהן צריך לתת צו מניעה זמני בענין זה — והצדדים ישקלו באיזו מידה מותר הראיות שעוד לא השמיעו עשוי לשנות הכף בבואי להכריע בדבר מתן צו מניעה קבוע. בנסיבות איני רואה לצוות על פקדון והמבקשת תתן ערבות אישית בסך 10 מיליון שקל.

ניתן איפוא צו מניעה כמבוקש, שיחול מעתה ועד לסיום הדיון בתיק.

ניתן במעמד עוה"ד משה קמר וגב' אילן.

היום, 15.11.85.